

گزارشی از آرای دیوان داوری دعاوی ایران - ایالات متحده (لاسه)

۱. دیوان داوری دعاوی ایران - ایالات متحده براساس بیانیه‌های الجزایر که در ۱۹ ژانویه ۱۹۸۱ برابر با ۱۳۵۹/۱۰/۲۹ امضاء و منتشر گردیده، تأسیس شده و همچنان به کار خود ادامه می‌دهد. طرح دعوا نزد دیوان دارای مهلت یک‌ساله محدودی تا ۱۹ ژانویه ۱۹۸۲ بوده، به‌جز دعاوی دولتین علیه یکدیگر که ناشی از تفسیر و اجرای بیانیه‌های الجزایر باشد، هر زمان قابل طرح است.

۲. دعاوی که نزد دیوان طرح شده برحسب موضوع دعوا، اصحاب دعوا و خواسته طبقه‌بندی شده است:

دعاوی الف: دعاوی دولتین علیه یکدیگر ناشی از تفسیر و اجرای بیانیه‌های الجزایر (دعاوی تفسیری)؛

دعاوی ب: دعاوی دولتین یعنی دستگاه‌های دولتی ایران یا امریکا علیه یکدیگر در مورد خرید یا خدمات (دعاوی تجاری دولتین)؛

دعاوي بزرگ: دعاوي اتباع هريك از دولتين عليه دستگاههاي دولتي طرف مقابل؛

دعاوي كوچك: دعاوي اتباع هريك از دولتين عليه دستگاههاي دولتي طرف مقابل كه خواسته آن كمتر از ۲۵۰/۰۰۰ دلار باشد.

۳. صلاحيت موضوعي ديوان داوري براي رسيدگي به دعاوي اتباع (دعاوي بزرگ - دعاوي كوچك) در بند ۱ ماده ۲ بيانيه حل و فصل دعاوي مشخص شده و عمدتاً عبارت است از دعاوي ناشي از دين، قرارداد، مصادره يا ساير اقدامات مؤثر بر حقوق مالكانه. علاوه بر اين، دعوا بايد شرايط ديگري نيز داشته باشد تا در صلاحيت ديوان قرار گيرد، مانند اينكه در تاريخ امضاي بيانيه ها به وجود آمده و پابرجا باشد، و نيز بايد از تاريخ پيدايش دعوا تا تاريخ امضاي بيانيه ها مستمراً در اختيار اتباع دولت مربوط (ايران يا امريكا) باشد كه اصطلاحاً شرط استمرار تابعيت ادعا گفته مي شود. در مورد دعاوي متقابل نيز ديوان هنگامي صلاحيت رسيدگي دارد كه با دعاوي اصلي متحدالمنشأ

باشد. در طول ۱۷ سالی که از عمر دیوان داوری می‌گذرد دعاوی زیادی مطرح و مورد رسیدگی واقع شده که ذیلاً گزارش آماری آنها تا شهریور ماه سال ۱۳۷۶ ارائه می‌شود.

تعداد کل دعاوی مطروحه: ۳۹۵۲

فقره

دعاوی مختومه: ۳۹۱۸ فقره

دعاوی باقیمانده ۳۴ فقره

منظور از دعاوی مختومه، دعاوی است که به‌نحوی موضوع تصمیم دیوان قرار گرفته، اعم از اینکه در صلاحیت روش یا مورد رسیدگی ماهوی و حکم ترافعی واقع شده، یا دعاوی که به دنبال توافق اصحاب دعوا مختومه شده، و بالاخره دعاوی که خواهان مسترد کرده است.

توزیع آماری دعاوی بین گروه‌های مختلف دعاوی:

عنوان	دعاوی الف	دعاوی ب	دعاوی بزرگ	دعاوی کوچک	جمع
دعاوی ثبت شده	۳۰	۷۷	۹۶۱	۳,۸۸۴	۳,۹۵۲
دعاوی مختومه	۱۶	۷۲	۹۴۶	۲,۸۸۴	۳,۹۱۸
دعاوی باقیمانده	۱۴	۳	۱۷	—	۳۴

گزارشی از آرای دیوان ... ❖ ۲۵۳

۴. تعیین خواسته دعاوی یا دعاوی متقابل به آسانی ممکن نیست و به نتیجه مطمئنی نمی‌رسد زیرا اولاً خواهان یا خواهان متقابل در جریان دعوا خواسته خود را تغییر می‌دهند، ثانیاً بعضی دعاوی هنوز معدّ تعیین خواسته نیستند، زیرا مادام‌که مسائل حکمی آن حل نشود نمی‌توان خواسته را تقدیم کرد، مانند دعاوی تفسیری دولتین علیه یکدیگر. اما رقمی که دیوان داوری مورد حکم قرار داده، مشخص است و می‌توان تصویر روشنی از مبالغ محکوم‌به یعنی دریافت بها و پرداختهای طرفین ارائه نمود. به‌طورکلی در دعاوی که تا بحال مختومه شده، گاه (الف) مبالغی به خواهانهای امریکایی پرداخت شده، گاه (ب) مبالغی نیز به نفع ایران حکم صادر شده و دریافت گردیده، و بالاخره (ج) به موجب بعضی احکام صادره به نفع ایران، اموال عینی (غیرنظامی) مانند سهام شرکتها، کارخانه‌های صنعتی، انواع ماشین‌آلات و تجهیزات از طرفهای امریکایی دریافت شده است که توضیح مختصر این سه مقوله چنین است:

الف. مبالغ پرداختی به خواهانهای امریکایی

۵. مبالغی که به خواهانهای
امریکایی پرداخت شده براساس احکامی است
که دیوان صادر کرده و از محل حساب
تضمینی دیوان دایوری پرداخت گردیده است.
احکام صادره به نفع خواهانهای امریکایی
دو نوع است: احکام ترافعی، احکام
سازشی. در احکام ترافعی گاه دیوان بهره
را نیز مورد حکم قرار داده که در موقع
پرداخت از حساب تضمینی محاسبه و پرداخت
شده است، لکن در احکام سازشی که
مبتنی بر توافق طرفین و تسویه حساب است
بهره ای پرداخت نشده است.

مبلغ احکام ترافعی و سازشی به تفکیک
چنین است:

مبلغ احکام ترافعی ۴۹۴,۰۱۴,۷۷۵/۶۷ دلار
(بدون احتساب بهره) معادل دلاری
۹۷,۱۲۲,۵۹۸ ریال ایران

مبلغ احکام سازشی ۱,۶۴۵,۷۹۸,۷۴۵/۷۶
دلار

گزارشی از آرای دیوان ... ❖ ۲۵۵

معادل دلاری

۳۰۳,۱۹۶/۰۰ پوند انگلیس

معادل دلاری

۲۹۷,۰۵۱/۰۰ مارک آلمان

(احکام ترافعی - احکام سازشی)

۲,۱۳۹,۸۱۳,۵۲۱/۴۳

دلار

معادل دلاری

۳۰۳,۱۹۶/۰۰ پوند انگلیس

معادل دلاری

۲۹۷,۰۵۱/۰۰ مارک آلمان

معادل دلاری

۹۷,۱۲۲,۵۹۸ ریال ایران

۲,۱۳۹,۸۱۳,۵۲۱/۴۳

جمع کل

دلار

ب. مبالغ دریافتی از امریکا (از دولت

امریکا یا اتباع خصوصی امریکا)

۶. آنچه از دولت امریکا یا اتباع

خصوصی امریکایی دریافت شده مشتمل است

بر: وجوه نقدی و نیز اموال عینی

(غیرنظامی). در مورد اموال عینی در بند

ج زیر جداگانه توضیح داده خواهد شد،

اما وجوه نقدي که از امریکا دریافت گردیده ناشی از (الف) احکام ترافعی مبني بر محکومیت امریکا یا اتباع خصوصی امریکا به نفع ایران، یا (ب) احکام سازشی که براساس توافق و تسویه حساب بین طرفین صادر شده، و یا (ج) ترتیبات دیگر مانند تسویه ارقام باز بانکی، استرداد وجوه مازاد در حسابها و یا بابت فروش نفت خام قبل از پیروزی انقلاب است. توضیح این مقولات چنین است:

احکام ترافعی صادره به نفع ایران

۲۴/۸۱۳,۸۸۴,۵۳۳ دلار

معادل دلاری

۷,۹۷۷,۳۴۳ ریال ایران

احکام سازشی مبتنی بر توافق

۲۷/۹۷۰,۱۰۱,۴۷۷ دلار

طرفین به نفع ایران معادل دلاری

۴۲۳,۹۱۱ ریال ایران

دریافتی بابت تسویه ارقام باز بانکی

۸۱۰,۰۰۰,۰۰۰ دلار

مانده حساب شماره ۲ در لندن

دریافتی بابت قسمتی از صندوق

گزارشی از آرای دیوان ... ❖ ۲۵۷

۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ دلار

امانی مربوط به پروژه اف. ام. اس.

دریافتی بابت فروش نفت خام ۱۲۵/۰۰۰/۰۰۰

دلار

قبل از پیروزی انقلاب (حدوداً)

جمع کل مبالغ دریافتی ایران از دولت

امریکا ۲/۱۴۵/۹۸۶/۷۸۳/۵۱ دلار

(از بانکهای امریکایی یا اتباع امریکایی)

معادل دلاری

۸/۴۰۱/۲۵۴ ریال ایران

ج. اموال عینی دریافتی از خواهانهای

امریکایی

۷. همانطور که اشاره شد، علاوه بر وجوه نقدی، پاره‌ای اموال عینی (غیرنظامی) نیز از شرکتهای امریکایی که قبل از پیروزی انقلاب در ایران مشغول فعالیت بودند نیز دریافت شده است. به عبارت دیگر این اموال در ازای قسمتی از پرداخته‌هایی است که به خواهانهای امریکایی انجام شده (اعم از آنچه طی احکام ترافیعی بوده یا احکام سازشی) و در نتیجه اموال موضوع ادعا به تملک طرف

ایرانی درآمده است.

پاره‌ای از ارقام عمده اموال عینی دریافتی از خواهانهای امریکایی به شرح زیر است:

– کارخانه‌های پلی‌اکریل اصفهان از شرکت دوپن

– دو فروند هواپیمای بوئینگ ۷۰۷ از شرکت ای‌سیستمز

– تعداد ۷۲۰۰ دستگاه خودرو سواری از شرکت جنرال موتورز

– تعداد ۱۵۰۰ دستگاه کولر گازی از شرکت فدرز

– دکلهای نفتی و تجهیزات اکتشافی یا حفاری باقیمانده در ایران از شرکتهای امریکایی ذی‌ربط

– نیمی از سهام شرکت سهامی خارك (خمکو) که دارای کارخانه عظیم پتروشیمی در جزیره خارك بوده است

– مقادیر زیادی انواع ماشین‌آلات، تجهیزات و وسایل مختلف صنعتی از شرکتهای گوناگون امریکایی

– مقادیر زیادی سهام شرکتهای حسابهای بانکی و سایر علایق مالکانه شرکتهای امریکایی در ایران

گزارشی از آرای دیوان ... ❖ ۲۵۹

۸. با توجه به آمار و توضیحات فوق، خلاصه پرداختها و دریافتها انجام شده در دعاوی مطروحه در دیوان داورى تا شهریورماه ۱۳۷۶ به شرح زیر است:

پرداختهاي به خواهانهاي امريكايي
دریافتهاي از
خوانندگان و
خواهانهاي امريكايي
(اتباع خصوصي يا
دولت يا
بانكهاي امريكايي)

دلار	۲,۱۳۹,۸۱۳,۵۲۱/۴۳
۲,۱۴۵,۹۸۶,۷۸۳/۵۱	

دلار

معادل دلاري ۳۰۳/۱۹۶ پوند معادل دلاري
۸/۴۰۱,۲۵۴ ٬لایران
معادل دلاري ۲۹۷/۰۵۱ مارك
معادل دلاري ۹۷/۱۲۲,۵۹۸ ٬لایران

در مورد اموال نظامي ایران و امريکا هنوز مقاديري از اين اموال در ايالات متحده وجود دارد که آن دولت به استناد مقررات داخلي خود از تحويل آنها امتناع مي‌ورزد و در اين خصوص وزارت دفاع جمهوري اسلامي ایران دعوای عليه

دولت امریکا نزد دیوان مطرح نموده که
تحت رسیدگی دیوان است و هنوز منتهی به
حکم نشده است.